

MD-101

May-2018

B.Ed., Sem.-II (New)**B-104 : Pedagogy of School Subject Sanskrit**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
 (2) વિકલ્પો આંતરિક છે.
 (3) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નોના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

1. (A) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8
- (1) નિદાન કસોટીની સંકલ્પના, સોપાનો અને તેની ઉપયોગિતા સમજાવો.
 (2) બ્લ્યૂ પ્રિન્ટ એટલે શું ? ધોરણ-9નાં સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકમાંથી કોઈ એક એકમ પસંદ કરી 25 ગુણની બ્લ્યૂ પ્રિન્ટ તૈયાર કરો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 6
- (1) ઈન્ટર્નશીપની સંકલ્પના સમજાવો.
 (2) મૂલ્યાંકનનો અર્થ અને વ્યાખ્યા સમજાવો.
 (3) સંસ્કૃતમાં ઉપચારાત્મક શિક્ષણનું મહત્ત્વ સમજાવો.
2. (A) નીચે આપેલ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એકનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8
- (1) ધોરણ-9ના સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકમાંથી કોઈ એક વ્યાકરણનો એકમ પસંદ કરી નીચેના મુદ્દાઓ માટે પાઠ આયોજન બનાવો.
 (i) શૈક્ષણિક મુદ્દાઓ (ii) શિક્ષકની પ્રવૃત્તિ (iii) મૂલ્યાંકન
 (2) કથન કૌશલ્ય એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ જણાવી, કથન કૌશલ્ય વિકસાવવાની પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 6
- (1) સંસ્કૃત ભાષાશિક્ષણમાં મહાવરણનાં સિદ્ધાંતનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરશો ?
 (2) "વિશેષ થી સામાન્ય તરફ" અધ્યાપન સૂત્ર ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
 (3) ગદ્યપાઠનાં આયોજનના સોપાનો ટૂંકમાં સમજાવો.

3. (A) નીચે આપેલ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8
- (1) પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિનું મહત્ત્વ જણાવી તેનો વર્ગખંડમાં ઉપયોગ કરતી વખતે કઈ-કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખશો ?
- (2) પાઠશાળા પદ્ધતિની સંકલ્પના જણાવી તેના ગુણદોષની ચર્ચા કરો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 6
- (1) 'સ્વાધ્યાય પરમો તપઃ' વિધાનના સંદર્ભમાં સ્વાધ્યાય પદ્ધતિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- (2) અનુવાદ પદ્ધતિના ફાયદાઓ જણાવો.
- (3) અર્થબોધ પદ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો.
4. (A) નીચે આપેલ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ એકનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં લખો : 8
- (1) કર્તરિ અને કર્મણિ પ્રયોગ વચ્ચેનો તફાવત ઉદાહરણ સહિત લખો.
- (2) સમાસ એટલે શું? તેના પ્રકારો જણાવી કોઈપણ એક પ્રકારની ઉદાહરણ સહિત ચર્ચા કરો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં લખો : 6
- (1) અસ્મદ્ પુલ્લિંગ પ્રથમાથી પંચમી વિભક્તિના રૂપો લખો.
- (2) ઉપસર્ગ એટલે શું? કોઈપણ ત્રણ ઉપસર્ગના ઉદાહરણ આપો.
- (3) તદ્ સ્ત્રીલિંગનાં પ્રથમાથી ચતુર્થી વિભક્તિના રૂપો લખો.
5. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો : 14
- (1) આદર્શ પ્રશ્નપત્રના બે લક્ષણો જણાવો.
- (2) નિદાન કસોટીના સોપાનો કોણે આપ્યાં છે ?
- (3) ઉપચારાત્મક કાર્ય એટલે શું?
- (4) સંસ્કૃતમાં શબ્દાર્થ મેળવવાની બે પ્રયુક્તિઓના નામ લખો.
- (5) પરોક્ષ પદ્ધતિ એટલે શું?
- (6) અર્થબોધ પદ્ધતિનો અર્થ આપો.
- (7) 'સરળથી કઠિન તરફ' અધ્યાપન સૂત્રનો ઉપયોગ દર્શાવતું ઉદાહરણ આપો.
- (8) સક્રિયતાનો સિદ્ધાંત એટલે શું ?
- (9) વાચન કૌશલ્ય વિકાસ માટેની બે પ્રવૃત્તિઓ લખો.
- (10) લેખન કૌશલ્ય એટલે શું?
- (11) સમાસ ઓળખાવો : राष्ट्रध्वज
- (12) ઉપસર્ગોની સંખ્યા કેટલી છે ?
- (13) રૂપ ઓળખાવો : कासाम्
- (14) રૂપ ઓળખાવો : यूयम्

राज ते त्रिः

ताम ते त्रिः

तत्र तावताम तन्निः

तस्यै तावताम तावतः

तस्याः तावताम तावतः

MD-101

May-2018

B.Ed., Sem.-II (New)

B-104 : Pedagogy of School Subject Sanskrit

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) All the questions are compulsory.
(2) Options are internal.
(3) Marks to the right indicate total marks of the questions.

1. (A) Answer any **one** question from the following two questions. Answer should be in about 500 words : 8
- (1) Explain the concept, steps and uses of Diagnostic Test.
(2) What is a Blue-Print ? Select any unit from Sanskrit text-book of Std. IX and prepare a blue print of 25 marks for the same.
- (B) Answer any **two** questions from the following three questions. Answer should be in about 125 words : 6
- (1) Clarify the concept of Internship.
(2) State the meaning and definition of Evaluation.
(3) Explain the importance of Remedial work in Sanskrit Teaching.
2. (A) Answer any **one** question from the following two questions. Answer should be in about 500 words : 8
- (1) Select any unit of Grammar from the Sanskrit textbook of standard-9 and draw a lesson plan for the following heads.
(i) Teaching Points (ii) Teacher's Activities (iii) Evaluation
(2) What is the Speaking Skill ? Discuss the importance of the same and state the activities to develop Speaking Skill.
- (B) Answer any **two** questions from the following three questions. Answer should be in about 125 words. 6
- (1) How you use of the principle of Revision in Sanskrit Teaching ?
(2) Explain with Illustration "From particular to General" maxims of teaching.
(3) Explain the steps of Prose lesson plan in brief.

3. (A) Answer any **one** question from the following two questions. Answer should be in about 500 words. 8
- (1) Write the importance of the Direct method. What are the things to keep in mind while teaching through Direct method in the classroom ?
  - (2) Explain the concepts of 'पाठशाला' Method and discuss its merits and demerits.
- (B) Answer any **two** questions from the following three questions. Answer should be in about 125 words. 6
- (1) Discuss the concept of 'Assignment Method' with context to 'स्वाध्याय परमो तपः'
  - (2) State the merits of Translation method.
  - (3) Describe the characteristics of Comprehension method.
4. (A) Answer any **one** question from the following two questions. Answer should be in about 500 words. 8
- (1) Note the differences between the active and passive construction with illustrations.
  - (2) What is 'समास' ? State the types of 'समास' and discuss the any one type of 'समास' with illustration.
- (B) Answer any **two** questions from the following three questions. Answer should be in about 125 words. 6
- (1) Write 1st to 5th cases of अस्मद् पुल्लिङ्ग.
  - (2) What is 'उपसर्ग' ? Give any three examples of 'उपसर्गः'
  - (3) Write 1st to 4th cases of तद् स्त्रीलिङ्ग
5. Answer the following 14 questions in short : 14
- (1) State any two characteristics of ideal Question paper.
  - (2) Who gives steps of Diagnostic Test ?
  - (3) What is Remedial Work ?
  - (4) Name two techniques to teach unfamiliar words in Sanskrit.
  - (5) What is 'परोक्ष' method ?
  - (6) Give the meaning of Comprehension method.
  - (7) Give an illustration for the use of maxims of teaching 'From Simple to Complex'
  - (8) What is the principle of Activeness ?
  - (9) State two activities to develop Reading Skill.
  - (10) What is the Writing Skill ?
  - (11) Identify Compound : राष्ट्रध्वज
  - (12) How many 'उपसर्गः' in Sanskrit ?
  - (13) Recognise the Form : कासाम्
  - (14) Recognise the Form : यूयम्